

УДК 330.142:631.1.016:338.432

Томашук І.В.
асистент кафедри аналізу та статистики
Вінницький національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ЙОГО ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Інтелектуалізація вже давно стала об'єктивно необхідним атрибутом усіх сфер людського життя, а знання, як нематеріальна основа інтелектуального капіталу, особливо втілені в науковій розробці, є визначальним аспектом створення та впровадження інновацій. Ця проблема набуває все більшого значення для розквіту сільських територій, основою яких є розвиток аграрної сфери, специфічної для функціональних особливостей економічного процесу та інституційних умов щодо створення, розповсюдження та використання інтелектуальної продукції. Сьогоднішні реалії підтверджують надзвичайно важливе значення для науки та практики проведення ґрунтовних наукових досліджень з проблем розвитку інтелектуального капіталу сільських територій, зокрема в галузевому вимірі.

У цьому контексті імідж сільських територій слід оцінювати за значенням інтелектуального капіталу. Відсутність вичерпної, повної інформації про стан інтелектуального капіталу на сільських територіях не дозволяє визначити пріоритетні напрями його використання та розвитку. Тому в сучасних умовах в теорії та практиці бухгалтерського обліку існує потреба в оцінці та обліку інтелектуального капіталу та його складових. Це дозволить врахувати інтелектуальний капітал при формуванні вартості підприємств, що працюють на сільських територіях, та забезпечити прийняття стратегічних управлінських рішень.

У сучасній фаховій літературі під інтелектуальним капіталом розуміють сукупність інтелектуальних активів (рис.1).

	Характеристика
I →	Ринкові активи (нематеріальні активи, пов'язані з ринковими операціями).
II →	Інтелектуальна власність як актив (авторські права, патенти, торгові марки товарів і послуг, ноу-хау, торгові таємниці).
III →	Людські активи (сукупність колективних знань співробітників підприємства, їх творчих здібностей, наявність лідерських якостей).
IV →	Інфраструктурні активи (технології, методи і процеси, які роблять роботу підприємства можливою).

Рис.1. Основні складові інтелектуального капіталу

Джерело: сформовано за результатами дослідження

Інтелектуальний капітал (від лат. *Intellectualis capitalis* – розумовий головний або головні пізнання) – це один з різновидів капіталу, який має відповідні ознаки капіталу і відтворює одночасно характерну лише йому специфіку і особливості. Отже інтелектуальний капітал - це знання, які можна оцінити і виразити у вигляді прибутку. Це широке визначення охоплює будь-які технологічні, управлінські та ринкові новинки, які можуть бути інноваційними

та приносити додатковий дохід.

Крім того, інтелектуальний капітал - це довгостроковий ресурс, який використовує будь-яке підприємство більше одного року. Також, деякі елементи інтелектуального капіталу можуть мати певний термін корисного використання, який може бути обумовлений договором.

Розрахунок інтелектуального капіталу, як правило, проводиться у три етапи: оцінка вартості інтелектуального капіталу, дослідження основних факторів впливу на формування інтелектуального капіталу та відображення інформації про інтелектуальний капітал у бухгалтерському обліку.

Данське агентство з торгівлі розробило рекомендації щодо звітування про інтелектуальний капітал. Згідно з рекомендаціями, звіт складався з 4 елементів (рис.2.).

	Характеристика
I →	«Опис інтелектуальних ресурсів підприємства» (knowledge narrative), за допомогою якого у звіті пояснюються головні управлінські цілі та скільки інтелектуальних ресурсів потрібно витратити для цього;
II →	«Виклики управління» (management challenges), за допомогою яких адміністрація підприємства визначає, як між собою пов'язані інтелектуальні ресурси, які з них найбільш необхідні для реалізації цілей суб'єкта господарювання (тобто визначення бізнес- моделі підприємства);
III →	«Ініціативи» (initiatives), тобто визначення конкретних дій для реалізації запланованих цілей, які цілі є пріоритетними тощо;
IV →	«Показники» (indicators), за допомогою яких вище керівництво оцінює економічний ефект від використання інтелектуального капіталу.

Рис. 2. Складові звіту «Про інтелектуальний капітал»

Джерело: сформовано за результатами дослідження

Науково-технічний прогрес, економічне зростання на сучасному етапі розвитку сільських територій можливі лише за умови активного використання інтелектуального капіталу. В епоху постіндустріального суспільства людина, її інтелектуальний потенціал стають вирішальним фактором соціального і економічного прогресу. Застосування інструментарію теорій людського та інтелектуального капіталу дають можливість по-новому підійти до вирішення проблем економічного зростання, економічної ролі освіти, взаємозв'язку науки, освіти і виробництва, а також інвестицій у людський капітал з інноваційною активністю, стимулювання і мотивації інноваційної діяльності й підприємництва. Інноваційний розвиток економіки, що базується на зв'язках між підготовкою кадрів (освітою), наукою і виробництвом, продукує та просуває на ринок, у тому числі й аграрний, конкурентоспроможну продукцію.

Нові економічні реалії підвищують роль інтелектуального капіталу, який стає основним чинником збільшення ринкової вартості суб'єктів господарювання, тому аналіз сутності інтелектуального капіталу, запропоноване місце в обліку, підходів до оцінювання, а також розроблені пропозиції щодо відображення інформації про нього у фінансовій звітності дають можливість краще зрозуміти складну економічну природу інтелектуального капіталу.